

Uhanalaisten lajien suojelun toimintaohjelma -työryhmä

12. kokous

MUISTIO

20.11.2015

Kokousaika: Tiistai 3.11.2015 klo 9:30–16

Paikka: Ympäristöministeriö, Aleksanterinkatu 7, kokoushuone Kuha
Kokoukseen oli mahdollista osallistua videoneuvotteluna

Läsnäolijat: Esko Hyvärinen, ympäristöministeriö
Iiro Ikonen, Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus (videolla Porista)
Aino Juslén, Luonnontieteellinen keskusmuseo
Eija Kemppainen, Suomen ympäristökeskus (siht., videolla Rovaniemeltä)
Tuula Kurikka, Metsähallitus, luontopalvelut
Inka Musta, Metsäteollisuus ry
Miira Riipinen, Kuntaliitto (aamupäivä)
Tommi Siivonen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y.
Marko Svensberg, Suomen riistakeskus (siht.)
Tero Toivanen, BirdLife Suomi
Jarmo Uimonen, Suomen metsäkeskus (videolla Porista)
Paloma Hannonen, Suomen luonnonsuojeluliitto

Asiantuntijat: Aapala Kaisu (SYKE) (aamupäivä)
Haapalehto Tuomas (Metsähallitus) (aamupäivä)

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9:35 ja kertoi uudesta ympäristöministeriön organisaatiosta. Luontoympäristöosastossa (LYMO) on nykyisin kolme yksikköä: Biotalous, Luonnon monimuotoisuus sekä Vedet ja meret. Mikko Kuusinen johtaa marraskuun alusta lukien Luonnon monimuotoisuus -yksikköä.

2. Asialistan hyväksyminen

Hyväksyttiin kokouksen asialista. Työryhmän 15.9. pidetystä kokouksesta ei ole muistiot, mutta sovitut asiat on kirjattu toimenpide-ehdotuksiin. Lokakuun 20. päiväksi sovittuna ollut kokous jouduttiin peruuttamaan.

3. Soiden lajiston turvaaminen

Kaisu Aapala (SYKE) kertoi soiden merkityksestä lajiston kannalta (esitys liitteenä 1). Suolajien tila on heikentynyt edelleen 2000-luvulla mm. soiden kuivumisen ja pirstoutumisen vuoksi. Myös peltojen raivaus suomaille on lisääntynyt 2000-luvulla. Elinympäristöjen laatu on heikentynyt eivätkä kuivuneet ja muuttuneet suoympäristöt kykene pitämään yllä lajien elinvoimaisia populaatioita. Soidensuojelun täydennysohjelmaa varten uhanalaisesta lajistosta tehdystä selvityksestä puuttuivat mm. lintutiedot ja myöhemmin Hertaan siirretty laaja suoperhosaineisto. Arvokkaiden kohteiden valinnassa perhostiedot kuitenkin otettiin huomioon, samoin luonnontilaisia suon ja kivennäismaan vaihteluvyöhykkeitä, jotka ovat tärkeitä monien lajien (mm. putkilokasvit, riistalinnut) elinympäristöinä.

Todettiin, että jatkossa tulee selvittää kuinka metsänhoitotoimien ja pellonraivauksen ilmoituskäytäntö toimii ja kuinka uhanalaisten lajien esiintymät voidaan huomioida toimien

yhteydessä. Zonation-analyysien avulla on mahdollista löytää uusia keinoja turvata lajistollisesti ja luontotyyppeinä arvokkaita suoympäristöjä huomioiden niiden kytkeytyvyys.

Tuomas Haapalehto (Metsähallitus) kertoi soiden ennallistamisesta (esitys liitteenä 2). Ennallistamisen tavoitteena on mm. vesitalouden ja avosoilla luontaisen avoimuuden palauttaminen oja tukkimalla ja puustoa poistamalla. Kasvien, hyönteisten ja lintujen lyhytaikaisten seurantojen tulokset ovat varsin lupaavia. Monet suolajit ovat palanneet entisille esiintymispaikoilleen ja löytäneet uusia elinympäristöjä ennallistamisen jälkeisiltä häiriöpaikoilta, joita ovat mm. avovesiallikot ja paljastunut turvema. Uhanalaisista lajeista on kuitenkin toistaiseksi verrattain vähän aineistoa. Ennallistamisen vaikutusten pitkäaikaisia seurantoja on niukasti, mutta suurin osa toivotuista muutoksista on ulkomailla osoittautunut pysyviksi.

Käytettävissä olevien voimavarojen vähentyessä on tärkeää kohdentaa ennallistamistoimet oikein. Metsäkeskuksessa Kemera-luonnonhoitotoimet kohdennetaan jatkossa vain puustoisille soille, joilla on lajistollista arvoa etenkin Etelä-Suomessa. Lajisuojelun kannalta olisi erityisen tärkeää ennallistaa ja hoitaa lettoja. Lettojen hoito umpeenkasvun estämiseksi on tärkeää etenkin Etelä-Suomessa, missä toimet tulisi mahdollisuuksien mukaan kytkeä perinnebiotooppien hoitoon. Toisaalta kasvilajistollisesti tavanomaisemmat rämeet ovat esim. suoperhosten säilymiselle merkittävämpiä. Uhanalaisten lajien avustettua leviämistä, kuten aktiivista palauttamista entisille esiintymispaikoille ja siirtoistutuksia luontaisen levinneisyysalueen sisällä voitaisiin kokeilla nykyistä enemmän. Käytöstä poistetuilla turvesoilla voisi olla merkittävää linnustonsuojelullista ja riistataloudellista hyötyä kosteikkoina.

Soidensuojelutyöryhmä luovutti ehdotuksensa soidensuojelun täydentämiseksi maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikaiselle 4.11.2015: [http://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Tiedotteet/Soidensuojelutyoryhma_esitti_ministeri_T\(36004\)](http://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Tiedotteet/Soidensuojelutyoryhma_esitti_ministeri_T(36004)). Valtionmailla toteutettava soiden lisäsuojelu parantaa osaltaan suolajiston säilymisen edellytyksiä. Lisäksi tarvitaan soiden ennallistamista sekä neuvontaa ja ohjeistusta vapaaehtoisten toimien kohdentamiseksi.

4. Työryhmän ehdotukset

Käsiteltiin työryhmän ehdotuksia puheenjohtajan 28.10. lähettämän koosteen mukaisesti. Sihteeri oli yhdistänyt siihen myös Tommilta 29.10. ja Ainolta 2.11. saadut kommentit. Kokouksessa sovitun mukaisesti muokattu versio ehdotuksista lähetetään jäsenille myöhemmin.

Otsikon ”Neuvonta, koulutus ja viestintä” alla olevat ehdotukset 17–19 päätettiin soveltuvin osin yhdistää, samoin ehdotukset 20–21.

Sovittiin, että otsikon ”Kaavoitus ja muu maankäytön suunnittelu” alla olevat toistaiseksi numeroimattomat ehdotukset muokataan uudelleen. Lisätään ehdotuksiin ajatus kaavamerkintöjen selventämis- ja yhdenmukaistamistarpeesta. Muokattu ehdotus käsitellään seuraavassa kokouksessa.

Täsmennetään vieraslajeja sekä *ex situ* -suojelua ja siirtoistutuksia koskevia ehdotuksia siten, että korostetaan toimien priorisointia.

Käytiin läpi ehdotuksiin saatuja kommentteja alusta Läpileikkaavista ehdotuksista (aiemmin ”Toimien priorisointi ja kustannustehokkuus”) Lajitiedon hallinnan ehdotusten loppuun. Tommilta pyydetään luonnosta osaksi perustelutekstiä, jossa henkilötietolain ja julkisuuslain määräysten huomioon ottamisesta lajitiedon hallinnan jatkokehittämisessä.

Raportin teksteissä selvennetään aluesuojelun ja muun turvaamisen terminologiaa. Ehdotusten perusteluja muokataan yleispäteviksi, mm. koskemaan kaikkia elinympäristöjä (elleivät ne ole elinympäristökohtaisia).

5. Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

6. Seuraavat kokoukset

Työryhmän seuraavat kokoukset sovittiin pidettäväksi seuraavasti:

- **perjantaina 20.11. klo 9:30–15 ympäristöministeriön neuvotteluhuone Kuha** (ja virtuaalihuone 1) ja
- **tiistaina 8.12. klo 9:30–16 ympäristöministeriön neuvotteluhuone Honka** (ja virtuaalihuone 1)

Ehdotusten käsittelyä jatketaan seuraavissa kokouksissa, joihin pyritään valmistelemaan myös tiiviitä perustelutekstejä. Tuoreimmat tekstiversiot lähetetään jäsenille sähköpostilla ja ne viedään myös VYVI-alueelle. Puheenjohtaja pyysi jäseniä kierrättämään ehdotuksia omissa organisaatioissaan ja kokoamaan kommentteja seuraavaan kokoukseen. Joulukuun kokouksessa katsotaan työn tilanne ja arvioidaan mahdollisen lisääjän tarve.

7. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15:55.

Rovaniemellä 9.11.2015, korjattu 20.11.2015

Eija Kemppainen

Jakelu: Jäsenet
Asiantuntijat: Kaisu Aapala (SYKE)
Tuomas Haapalehto (Metsähallitus)

Liitteet:

Liite 1. Kaisu Aapala: Uhanalaiset suolajit

Liite 2. Tuomas Haapalehto: Ennallistamisen vaikutuksia metsäojitettujen soiden lajistoon.